

LUNDS
UNIVERSITET

Samhällsfarliga konflikter

BIRGITTA NYSTRÖM

Saltsjöbadsavtalet – unikt och mönsterbildande

- Rätten att vidta stridsåtgärder är vidsträckt i Sverige
- Utgångspunkt Regeringsformen (RF) 2 kap. 14 §
- Rättighet för arbetsmarknadens organisationer samt arbetsgivare
- Kan inskränkas genom lag eller kollektivavtal
- Få inskränkningar i lag (MBL, LOA) och många i kollektivavtal

Samhällsfarliga stridsåtgärder

- Ingen lagstiftning
- Statens ingripande i enskilt fall om en konflikt hotar väsentliga samhällsintressen – inga regler om detta (1971)
- Regler i huvudavtal där Saltsjöbadsavtalet varit mönsterbildande

Internationell jämförelse

Regulating Strikes in Essential Services. A Comparative "Law in Action" Perspective

Australien, Brasilien, Kanada, Frankrike, Tyskland, Japan, Israel, Italien, Polen, Ryssland, Sydafrika, Storbritannien, USA och Sverige

(Wolters Kluwer 2019, eds. Moti Mironi, Monika Schlachter)

De ”samhällsfarliga” nämnderna

- Saltsjöbadsavtalet: Arbetsmarknadsnämnden, 3 från LO, 3 från Svenskt Näringsliv
- Statliga huvudavtalet (SHA): Statstjänstenämnden, 3 från arbetsgivarsidan, 3 från arbetstagarsidan + 2 gemensamt utsedda (utslagsröst)
- Kommunala huvudavtalet (KHA): centrala nämnden, 3 från arbetsgivarsidan, 3 från arbetstagarsidan + 3 gemensamt utsedda

Nämndernas roll

- Arbetsmarknadsnämnden, ren förhandlingsnämnd
- SHA, KHA förstärkta med opartiska ledamöter efter kritik
- Används sällan, kommer sällan fram till (eniga) beslut
- Ingå tvångsmedel
- Effektiva?

Varselplikten

---

45 § MBL

Motparten och Medlingsinstitutet ska skriftligen varslas minst sju arbetsdagar i förväg

Varslet ska innehålla uppgift om anledningen till stridsåtgärden och dess omfattning

Ytterligare begränsningar i kollektivavtal

- Undantagskrets (SHA, KHA)
- Skyddsarbete (Saltsjöbadsavtalet, SHA, KHA) (även anställningsförordningen och sjömanslagen)

Samhällsfarliga konflikter i lagstiftning

- Definition av begreppet
- Undanta vissa aktiviteter
- Undanta vissa yrkesgrupper
- Föreskriva extra procedurregler
- Ingripanden ad hoc
- Vad säger internationella konventioner?

Finns kollektivavtalade regler också i andra länder?

- Ja
- No-strike clauses
- Särskilda konfliktlösningsmekanismer
- Cooling-off periods
- Något liknande de svenska reglerna? - Nej

Kan vi lära av varandra?

- Regelsystem är olika
- Kollektiv arbetsrätt har synnerligen olika regelsystem
- Ett område där ”transplantation” av regler är särskilt olämpligt
- Men, att jämföra, komparera, är nyttigt. Framför allt lärorikt i synen på det egna systemet

Vad är det som gör att det svenska systemet för reglering av samhällsfarliga konflikter fungerar?

- Balans
- Tillit
- Ansvar

LUNDS
UNIVERSITET